

SVETOVNA SKUPNOST

- Kaj je globalizacija?
- Katere so posledice globalizacije?
- Kaj je trajnostni razvoj?
- Katera so aktualna vprašanja razvoja človeštva?
- Pred katerimi izzivi stoji človeštvo?
- Kaj lahko naredim za boljši svet?

4

Otok plastike sredi oceana

Zgodba o plastiki vsebuje protislovje, ki je značilno za sodobni svet in njegov razvoj. Po eni strani je plastika pravzaprav idealen material, po drugi strani pa nam grozi, da se bomo v plastičnih odpadkih zadušili.

Nikoli prej človeštvo ni imelo toliko dovršenih tehnologij za spreminjanje narave, kot jih ima zdaj. Tehnološki razvoj je ljudem denimo omogočil potovanja, ki so hitra in razmeroma poceni. Vendar po svetu ne potujejo le ljudje, ampak tudi smeti. Med njimi prevladujejo smeti iz plastičnih materialov.

Izdelki iz plastike so zelo uporabni, saj so sterilni, močni, upogljivi, lahki in poceni. Plastika je dobro nadomestilo za keramiko in steklo v kuhinji, ker ohranja svežino in okus hrane in pijače. Zaradi sposobnosti obrambe pred okužbami pa je idealna tudi za bolnišnična sterilna okolja. Povrhu vsega je zelo primerna tudi za transport.

Vendar pa ima ta idealni material tudi slabosti. Glavna slabost je njena množična, a kratkotrajna uporaba, kar lepo ponazorijo podatki: proizvodnja ene plastične vrečke traja pet sekund, njena povprečna uporaba pet minut, razpadala pa bo 500 let. Druga slabost plastike je, da vsebuje strupene kemikalije, ki se iz plastike sproščajo z njenim počasnim razpadanjem in povzročajo škodo ljudem, živalim in naravi.

Med najbolj perečimi je problem plastičnih odpadkov v oceanih. Študije so namreč pokazale, da vsako leto v morja odvržemo osem milijonov ton plastike. Krožno gibanje oceanskih tokov odpadke ujame na mirnem območju, kjer jih delovanje valov in sonca počasi razgrajuje na vse manjše delce in ti potem tonejo proti dnu. Koncentracija plastičnih drobcev v vodi ponekod presega koncentracijo planktona. Morske živali te delce zamenjujejo za hrano in ti jim uničujejo prebavila ali pa jih zastrupljajo. Ker se ljudje prehranjujemo tudi z ribami, se ti delci na koncu znajdejo v naših telesih.

Globalizacija

ALI VEŠ?

Prvo večje obdobje globalizacije v zgodovini predstavlja antično Rimsko cesarstvo, ki je združevalo takrat večino nam poznane sveta (Evropo, del Azije in severne Afrike). Imelo je enotno oblast in gospodarstvo z enotnimi pravili (rimsko pravo), denarjem in cestnimi povezavami, ki so omogočale pretok blaga, ljudi in informacij.

Kaj je globalizacija?

Globalizacija je proces, v katerem se svet povezuje in postaja medsebojno odvisen. V zgodovini poznamo več obdobjev povezovanja sveta, najstarejše je bilo pred skoraj 2000 let nazaj v antični čas.

Danes v procesu globalizacije ne gre le za povezovanje sveta. Zaradi boljše komunikacijske in prometne povezanosti je svet danes navidezno manjši, nekateri pravijo, da se je spremenil v »**globalno vas**«.

Svet kot globalna vas temelji na mešanju različnih kultur pod vplivom množičnih medijev, spleta ter proizvodnje vsemu svetu poznanih blagovnih znamk. Proces globalizacije danes pospešujeta uporaba prenosnih telefonov in možnost hitrejših potovanj.

Na gospodarskem področju

globalizacijo spodbujata prosta trgovina in obstoj enotnega svetovnega trga. Prosta trgovina je povečala trgovinsko izmenjavo med različnimi regijami v svetu. Enotni svetovni trg spodbuja širjenje podjetij preko državnih meja. Proizvodnjo imajo v več kot eni državi, surovine kupujejo po vsem svetu in ves svet je trg za njihove izdelke ali storitve. Nekatera od teh podjetij so prerasla v transnacionalne korporacije, ki so postale celo močnejše od posameznih vlad. Na gospodarskem področju se države in regije povezujejo v različne gospodarske zveze.

Na političnem področju

globalizacija zahteva mednarodno sodelovanje držav in spodbuja njihovo povezovanje v nadnacionalne (mednarodne) organizacije, kot so Organizacija združenih narodov, Evropska unija, Nato, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (spoznali smo jih na strani 62–63). Posamezna vlada danes, ko na primer kapital in organizirani kriminal prehajata državne meje, težko sama učinkovito ukrepa ob večjih gospodarskih krizah ali mednarodnem kriminalu, zato je mednarodno sodelovanje pomembno za uspešno delovanje države.

Na kulturnem področju se

s procesom globalizacije prepletajo kulture in običaji. Pretok blaga, kapitala in ljudi s seboj prinaša tudi pretok navad, običajev in kultur. Pred desetletji so blago, tehnologija in zabavna industrija zahodne kulture prišli tudi na najbolj oddaljena območja; ljudje po vsem svetu so bili in so izpostavljeni zahodnim filmom in oddajam, blagovnim znamkam, popularni glasbi, modi. Danes pa splet omogoča vsem ljudem po svetu, tudi v zahodni družbi, enostaven dostop do vzhodne in drugih nezahodnih kultur.

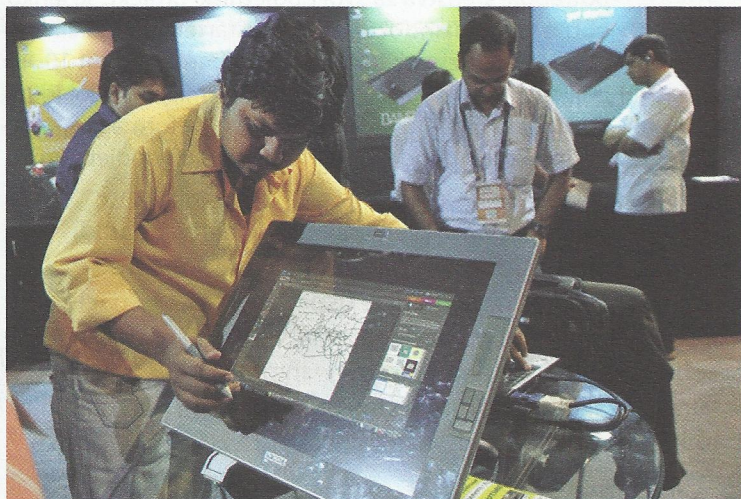

Pozitivni in negativni učinki globalizacije

Obsežne gospodarske, kulturne in družbene spremembe, ki jih prinaša globalizacija, nekateri zagovarjajo, drugi pa jim nasprotujejo.

Zagovorniki globalizacije poudarjajo njene dobre strani. Prepričani so, da je naše razmišljanje in vedenje zaradi več stikov z drugimi kulturami postalo bolj svetovljansko in bolj odprto za sprejemanje drugačnosti. Dogodkom na tujem pripisujemo čedalje večjo vrednost, saj se je zaradi »zmanjšanja« sveta spremenil pomen državnih ozemelj, meja in posamezne države. V globaliziranem svetu 21. stoletja ni nobena država sama in sama tudi ne more rešiti nobenega problema. Rešitev je zgolj v meddržavnem oziroma mednarodnem sodelovanju, ki ga globalizacija spodbuja.

Zagovorniki globalizacije poudarjajo tudi, da mednarodno gospodarsko povezovanje in konkurenca zvišujejo proizvodnjo in blaginjo ljudi. Potrošniki imajo zaradi boljšega dostopa do tujih izdelkov in storitev po nižjih cenah večjo izbiro in si lažje privoščijo najrazličnejše dobrine, ki so bile v preteklosti zelo drage. Po mnenju nekaterih ekonomistov globalizacija omogoča vstop na svetovni trg tudi revnim državam in s tem daje možnost za vsestranski razvoj revnejšega dela sveta.

Indijsko gospodarstvo je v letih 2017–18 doživelo 6,7-odstotno rast. Polovico gospodarske dejavnosti v Indiji predstavlja storitveni sektor, v katerem sta najmočnejši telekomunikacijska in računalniška industrija.

Nasprotniki globalizacije po drugi strani poudarjajo njene slabe strani. Res je, da je svet postal »globalna vas« in s tem tudi bolj povezan, vendar pa so države v svetu še vedno neenakomerno razvite in različno hitro sprejemajo nastale spremembe. Nasprotniki so prepričani, da dokler imajo države medsebojno nasprotujoče si interese in so med njimi premoženjske razlike, so možnosti za poenoteno svetovno ureditev le majhne.

Različna protiglobalistična gibanja vidijo globalizacijo kot poglavitni vzrok za vse večjo revščino in neenakost v posameznih državah kot tudi po svetu. Globalizacija naj bi bila po njihovem mnenju razlog za propad mnogih tovarn in izgubo zaposlitve v razvitem svetu ter prenos njihove proizvodnje v razvijajoči se svet, kjer se dogaja veliko izkoriščanje delavcev.

ALI VEŠ?

Prosta trgovina je državam BRICS (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska in Južna Afrika) omogočila, da so v zadnjem desetletju iz razvijajočih se držav napredovale v države z najbolj dinamičnim razvojem.

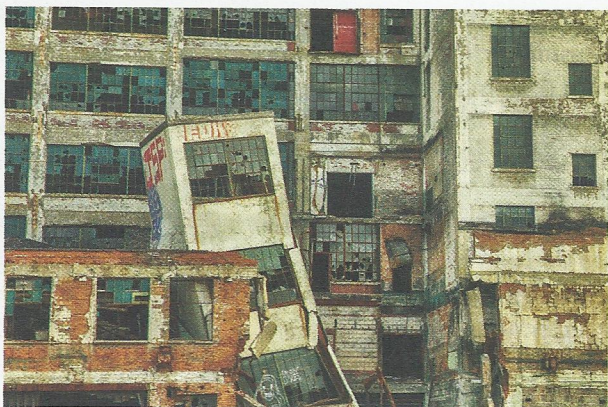
ALI VEŠ?

Med letoma 2014 in 2017 so največjo gospodarsko rast na svetu zabeležili v Etiopiji – 9,7 odstotka. Kljub temu dohodek na prebivalca ostaja med najnižjimi na svetu.

ALI VEŠ?

Podatki o svetovni trgovinski menjavi kažejo, da je največja »zmagovalka« globalne trgovine in potrošništva Kitajska, ki je največji izvoznik blaga na svetu.

Detroit na severu ZDA je bil nekoč simbol močne ameriške industrije. Zaradi selitve proizvodnje v razvijajoče se države so začeli v osemdesetih letih 20. stoletja zapirati tovarne. Posledica so bile brezposelnost, uničenje celotnih mestnih predelov in naraščanje kriminala.

Globalizacija podpira podjetniško inovativnost. Kdor potrebuje sredstva za svoj podjetniški projekt, se lahko obrne na globalno skupnost Kickstarter. V preteklih desetih letih je prek te spletne platforme več kot 10 milijonov ljudi prispevalo skoraj štiri milijarde dolarjev in podprlo okoli 151.650 projektov. Platforma je podprla tudi mnoge projekte slovenskih podjetnikov.

SLOVARČEK

blagovna znamka
znak ali kombinacija znakov, s katerimi se blago in storitve enega podjetja razlikujejo od podobnega blaga in storitev drugega podjetja

inovativnost
 uvedba nečesa novega, izvirnega

Globalizacija je vplivala tudi na slovensko gospodarstvo. Zaradi vpliva globalizacije so se slovenska podjetja morala soočiti s svetovno konkurenco. Večini podjetij je uspelo spremeniti način poslovanja in so se uspešno prilagodila zahtevam proste trgovine. Svoje poslovanje so razširila daleč čez meje in postala svetovna podjetja. Mladim, tako imenovanim startup podjetjem globalizacija ponuja številne možnosti za preboj na svetovno tržišče.

Odpor proti globalizaciji

Vzroki za **odpor proti globalizaciji** so različni. Nekateri ljudje hočejo z nasprotovanjem globalizaciji ohraniti svoj tradicionalni način življenja in položaj, ki ga zasedajo v družbi. Drugi se čutijo ogroženi zaradi prisotnosti drugih kultur in zato pogosto podpirajo nacionalistične politične stranke in gibanja. Tretji z odporom do globalizacije izražajo zaskrbljenost zaradi onesnaženja okolja in revščine prebivalstva.

V protest naraščajoči prosti trgovini in njenim posledicam so se številni ljudje pridružili novim gibanjem, ki se zavzemajo za spremembe družbenega, političnega in kapitalističnega gospodarskega reda.

Izzivi sodobnega sveta

Neenakomerna porazdelitev bogastva v svetu

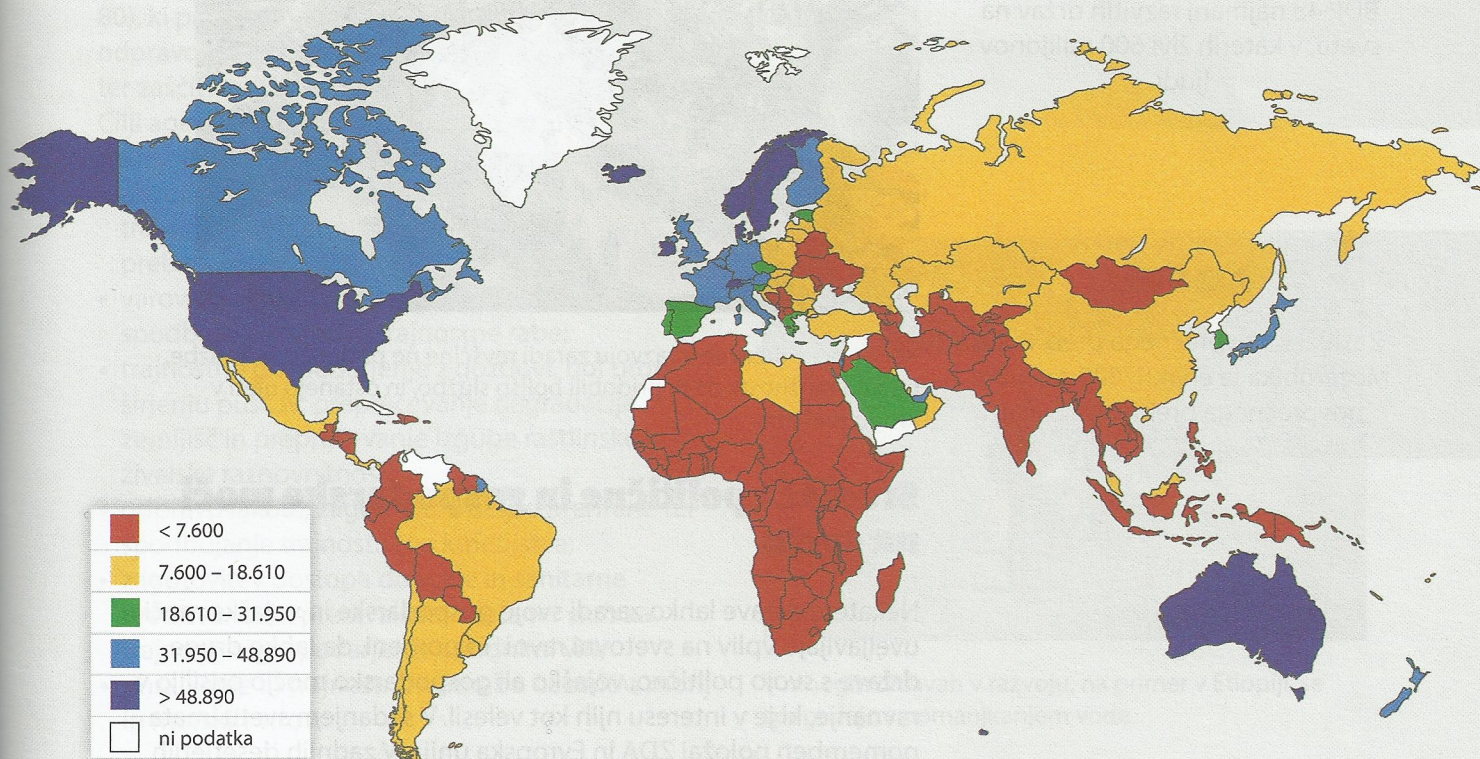
Svet je razdeljen na bogate države, ki so bile večinoma razvite že pred pojavom globalizacije in so se v globalizaciji bolje znašle, in revnejše, ki jih poskušajo dohiteti. Približno četrtina svetovnega prebivalstva živi v veliki revščini, kar pomeni, da imajo malo ali nič hrane in nimajo dostojnega prebivališča. Večina jih živi v podsaharski Afriki ter južni in jugovzhodni Aziji.

V najrevnejših državah sveta beležijo najvišji naravni prirastek, kar pomeni, da v teh državah število prebivalstva raste najhitreje. Zaradi revščine je veliko tamkajšnjih otrok prisiljenih v delo, ki škoduje njihovem fizičnemu ali psihičnemu zdravju in razvoju.

Tudi v razvitih in bogatih državah so med najbogatejšimi in najrevnejšimi prebivalci vse večje razlike. Zaradi selitve proizvodnje v države v razvoju se je v razvitih državah pred desetletji povečala brezposelnost in pravice delavcev so bile marsikje okrnjene. Kljub temu podatki kažejo, da je brezposelnost v razvitih državah še vedno veliko nižja kot v državah v razvoju. Podatki ravno tako kažejo, da je neenakost (socialna razslojenost) v razvitih državah različna, nekje je zelo visoka, drugod pa nizka.

ALI VEŠ?

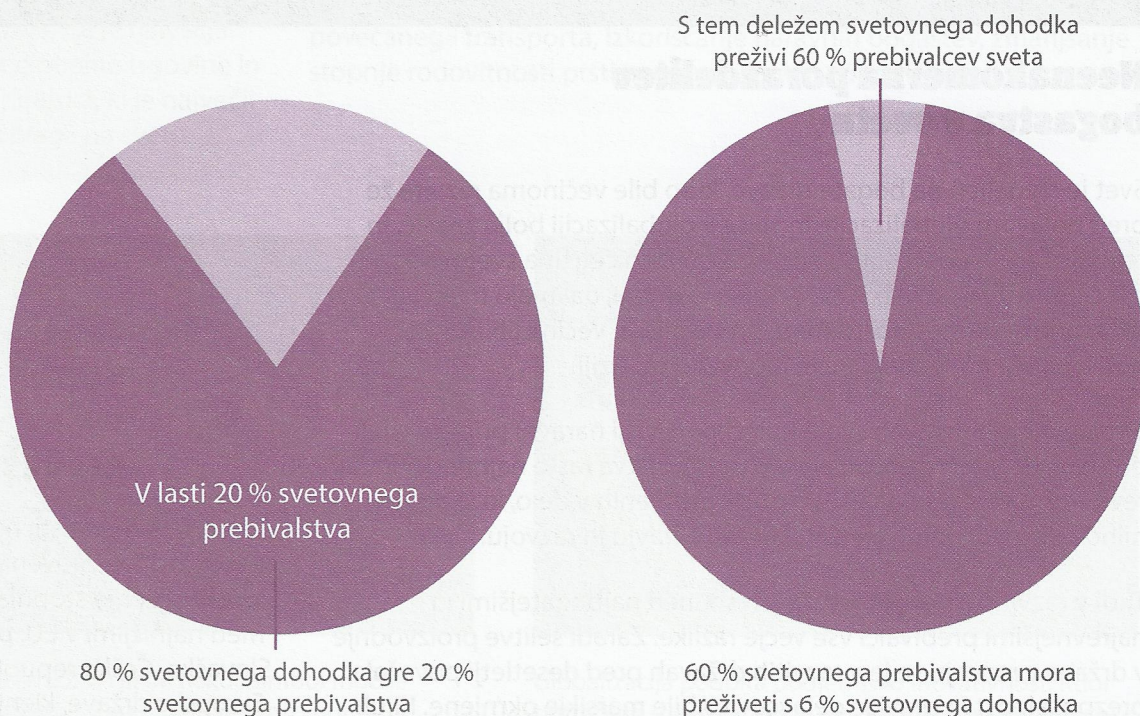
Po podatkih Statističnega urada EU za leto 2015 se Slovenija uvršča med države, kjer je stopnja neenakosti med najnižjimi v EU, pred njo so le Slovaška, Češka republika in Finska. Evropske države, kjer je neenakost največja, pa so Srbija, Turčija, Romunija, Litva in Bolgarija.

Države glede na bruto domači proizvod v letu 2017 na prebivalca (v dolarjih)
(Vir: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?view=map>, 22. 10. 2018)

Podatki kažejo, da je svetovni dohodek porazdeljen neenakomerno. Kot je razvidno iz spodnjih grafov, gre večina svetovnega dohodka v roke majhni skupini prebivalstva.

ALI VEŠ?

Premoženje treh najbogatejših posameznikov na svetu presega BDP 48 najmanj razvitih držav na svetu, v katerih živi 600 milijonov ljudi.

ALI VEŠ?

Zaslužek povprečnega prebivalca Mozambika je enak 1/600 zaslužka povprečnega prebivalca Švice.

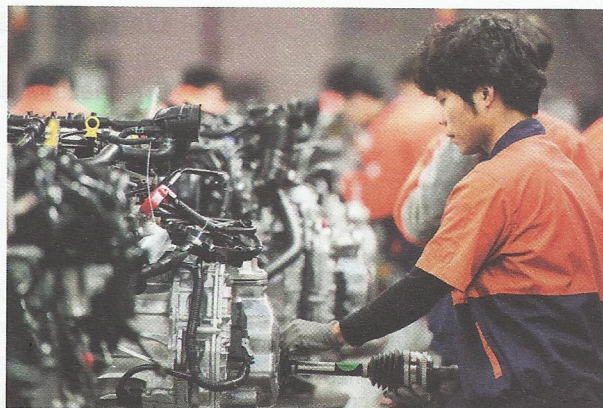
Ker otroci v državah v razvoju zaradi revščine ne pridobijo izobrazbe, nimajo možnosti, da bi pridobili boljšo službo, in ostanejo ujeti v krogu revščine.

Središča politične in gospodarske moči na svetu

Nekatere države lahko zaradi svoje gospodarske in vojaške moči uveljavljajo vpliv na svetovni ravni. To pomeni, da lahko druge države s svojo politično, vojaško ali gospodarsko močjo prisilijo v ravnanje, ki je v interesu njih kot velesil. V sedanjem svetu imata pomemben položaj ZDA in Evropska unija. V zadnjih desetletjih so se oblikovala tudi druga središča moči, kot so Kitajska, Rusija in Indija.

Veliko pozornosti svetovne javnosti je v zadnjem desetletju deležna predvsem Kitajska, ki naj bi po nekaterih napovedih v naslednjem desetletju po gospodarski moči že prehitela ZDA. Njena gospodarska moč izhaja iz združevanja tehnoloških in gospodarskih zmogljivosti s tradicionalno kitajsko kulturo, ki spodbuja delavnost in spoštljivost do vodij. Treba pa se je tudi zavedati, da kitajsko gospodarstvo, ki ga upravlja avtoritarni sistem, krši človekove pravice, skoraj ne pozna delavskih pravic in izkorišča otroke za delovno silo. Kitajska je tudi velik onesnaževalec okolja.

Proizvodnja v kitajskih tovarnah se vse bolj avtomatizira in robotizira.

Nadzor nad surovinami

Zemlja ima omejene količine vode, hrane, energije in surovin za proizvodnjo različnega blaga. Vse naštetu pa je nujen predpogoj za življenje ter izkazovanje gospodarske in politične uspešnosti neke države. Zaradi surovin in nadzora nad pomembnimi (uporabljamo tudi izraz strateškimi) območji in potmi so se že od nekdaj med državami pojavljali spori in tudi vojne.

V obdobju po drugi svetovni vojni je sodelovanje držav v mednarodnih organizacijah (OZN, EU in drugih, ki smo jih že omenili v poglavju Slovenija, Evropska unija in svet) kljub občasnim napetostim pripomoglo k ohranitvi svetovnega miru.

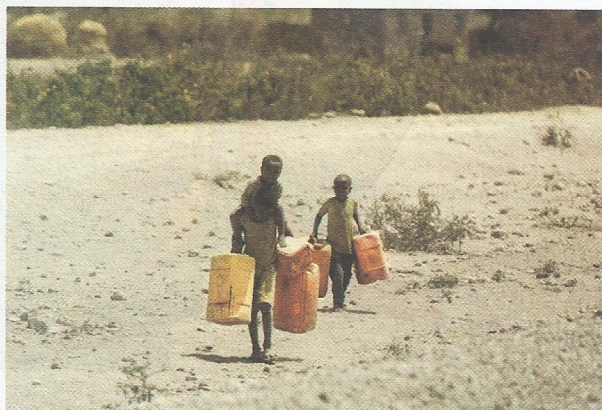
V letu 2015 je Organizacija združenih narodov sprejela Agendo 2030 za trajnostni razvoj (več o trajnostnem razvoju glej na straneh 78–80), ki predstavlja zgodovinski dogovor mednarodne skupnosti za odpravo revščine, zmanjševanje neenakosti, zagotovitev napredka ter zaščite okolja (in surovin) za zdajšnje in bodoče generacije.

Cilji agende se nanašajo tudi na gospodarno in odgovorno ravnanje s surovinami na svetovni ravni, saj predvidevajo:

- zagotovitev dostopa do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije vsem prebivalcem;
- varovanje in obnovitev kopenskih ekosistemov ter spodbujanje njihove trajnostne rabe;
- trajnostno gospodarjenje z gozdovi, boj proti širjenju puščav, preprečevanje degradacije zemljišč in preprečevanje izgube rastlinske in živalske raznovrstnosti;
- odpravo lakote, zagotovitev boljše prehrane ter spodbujanje trajnostnega kmetijstva;
- zagotovitev dostopa do vode in sanitarne ureditve vsem prebivalcem sveta ter skrb za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri;
- ohranjanje in trajnostno uporabo oceanov, morij in morskih virov.

ALI VEŠ?

Zaradi suše in nerodovitne prsti danes na svetu pomanjkanje pitne vode in lakoto trpi okoli milijarda ljudi.

V mnogih državah v razvoju, na primer v Etiopiji, se spopadajo s pomanjkanjem vode.

Onesnaževanje in njegove posledice

Onesnaževanje za seboj pušča mnoge posledice, ki so predstavljene na ilustraciji.

ZARADI ČLOVEKOVE DEJAVNOSTI SE V OZRAČJU ZEMLJE ZADRŽUJEJO TOPLOGREDNI PLINI, KI SEGREVAJO OZRAČJE IN POVZROČAJO PONEKOD POPLAVE, DRUGOD PA SUŠO.

LEDENIKI IN LED SE TALIJO, KAR DVIKUJE MORSKO GLADINO IN ZMANJŠUJE NASELITVENI PROSTOR LJUDI.

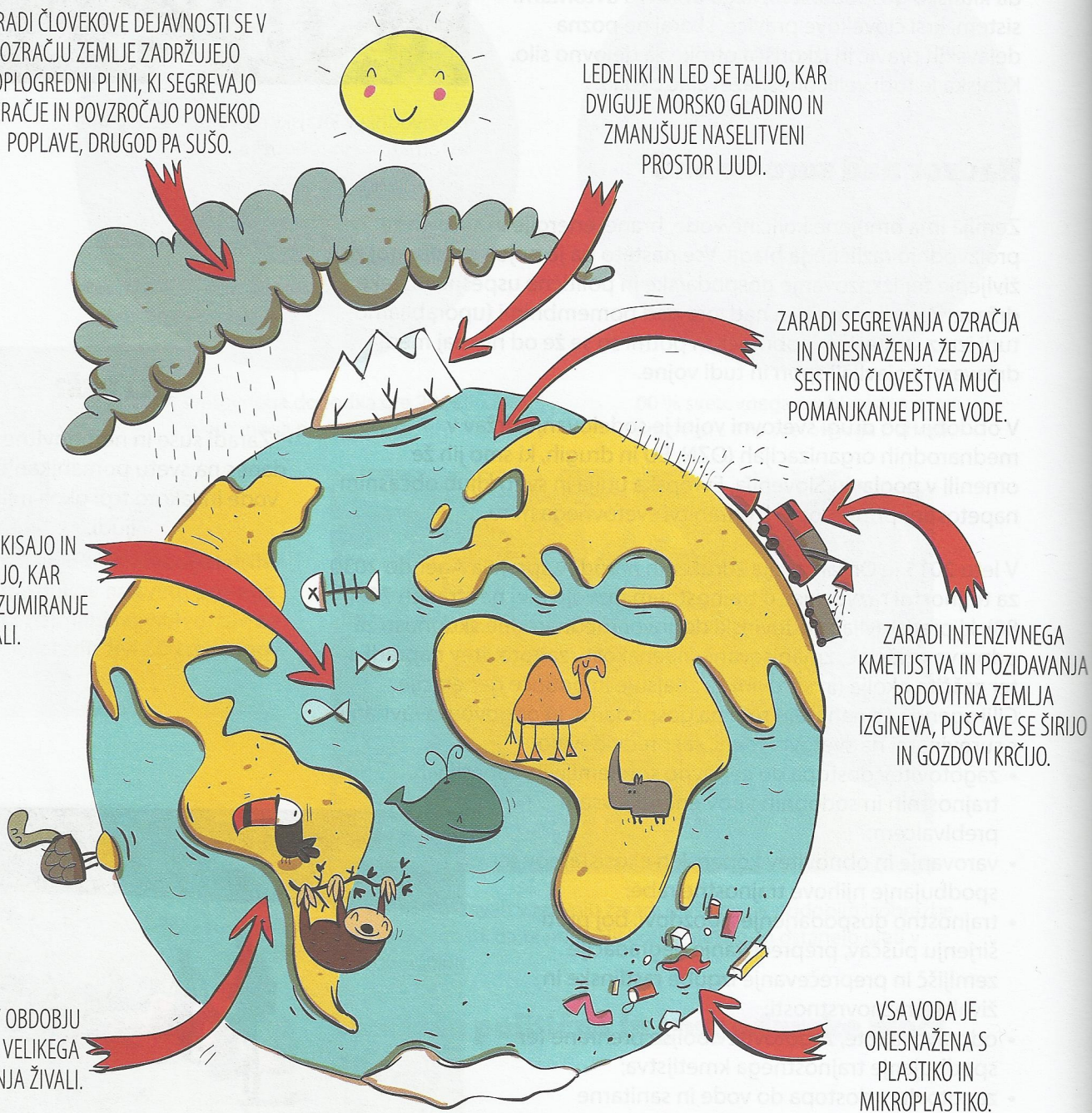
ZARADI SEGREVANJA OZRAČJA IN ONESNAŽENJA ŽE ZDAJ ŠESTINO ČLOVEŠTVA MUČI POMANJKANJE PITNE VODE.

OCEANI SE KISAJO IN SEGREVAJO, KAR POVZROČA IZUMIRANJE ŽIVALI.

ZARADI INTENZIVNEGA KMETIJSTVA IN POZIDAVANJA RODOVITNA ZEMLJA IZGINEVA, PUŠČAVE SE ŠIRIJO IN GOZDOVI KRČIJO.

ŽIVIMO V OBDOBJU ŠESTEGA VELIKEGA IZUMIRANJA ŽIVALI.

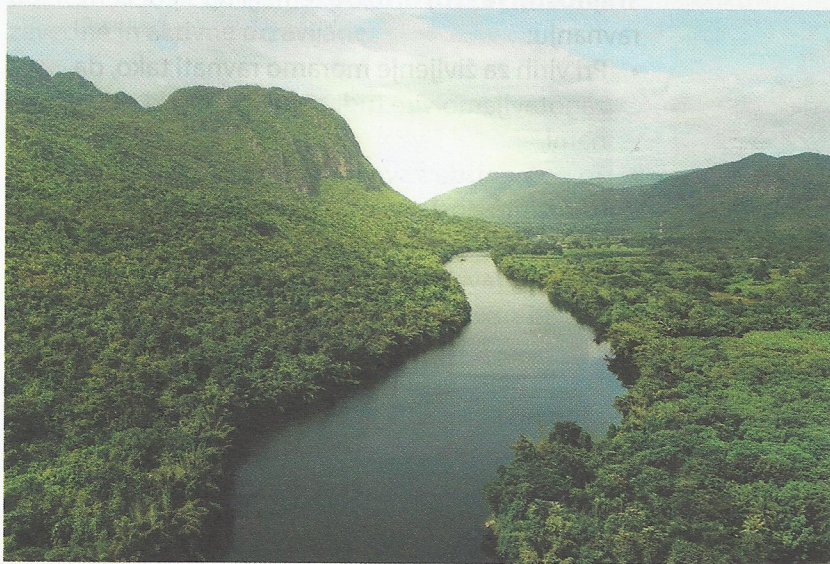
VSA VODA JE ONESNAŽENA S PLASTIKO IN MIKROPLASTIKO.

Uničevanje okolja lahko upočasnimo z učinkovitimi zakoni na državni ravni, na primer naravovarstveno zaščito posameznih območij, premišljeno uporabo energije, z zmanjševanjem porabe in recikliranjem odpadkov.

Tropski deževni gozd pokriva približno dva odstotka celotne zemeljske površine in je življenjski prostor približno polovice vseh živalskih in rastlinskih vrst. Z izsekavanjem gozdov se v ozračje sprošča bistveno več CO₂, kar povečuje učinek tople grede. Ohranjanje tropskih deževnih gozdov je ključnega pomena za stabilnost vodnega obtoka in podnebnih razmer po celotnem svetu.

Tropski deževni gozd se nahaja v ekvatorialnem podnebjju.

Na Zemlji živi skoraj sedem milijard ljudi, po napovedih naj bi se število do sredine tega stoletja povzpelo na deset milijard. Prvič v zgodovini več ljudi živi v mestih kot na podeželju.

ALI VEŠ?

Vsaki dve sekundi na svetu izgine del tropskega deževnega gozda v velikosti nogometnega igrišča.

SLOVARČEK

Avtoritarni sistem

oblast v rokah skupine ljudi, ki ima neomejeno oblast nad javnim življenjem

bruto domači proizvod (BDP)

vrednost vseh dokončanih proizvodov in storitev, ki so bili ustvarjeni znotraj ene države v določenem obdobju (ponavadi na letni ravni)

Degradacija

zmanjšanje ekološke vrednosti okolja

Strateško območje

izjemno pomembno območje

Trajnostni razvoj

Kaj je trajnostni razvoj in na čem temelji?

Po najpreprostejši razlagi, ki jo je podala Organizacija združenih narodov, **trajnostni razvoj** pomeni zadovoljiti trenutne potrebe, ne da bi pri tem ogrozili zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij.

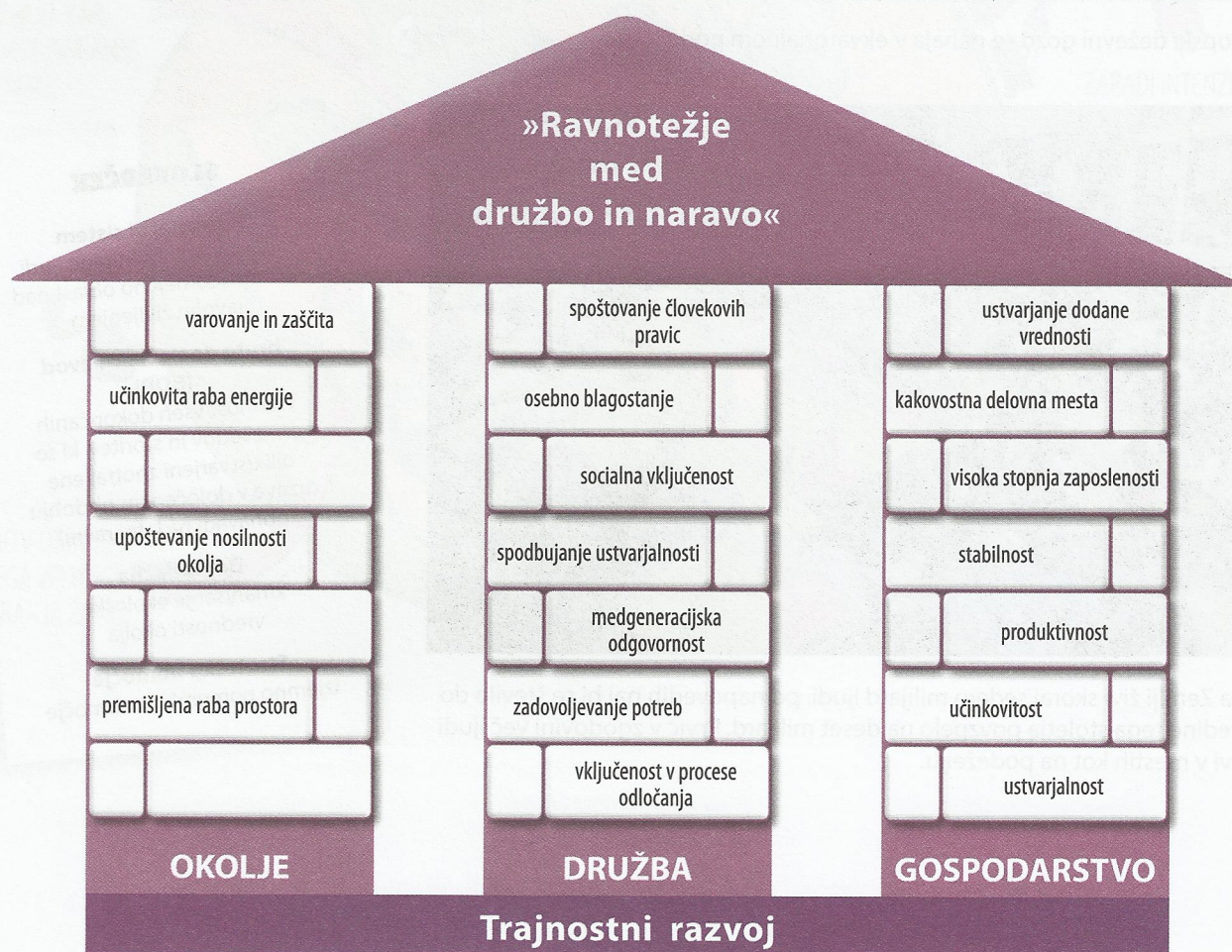

Če želimo naš planet ohraniti za prihodnje generacije, se mora človeštvo odzvati hitro, odločno in usklajeno, in sicer na področju varovanja okolja ter skladnega družbenega in gospodarskega razvoja.

Trajnostni razvoj družbe temelji na sledečem ravnanju:

- Pri virih za življenje moramo ravnati tako, da zagotavljamo vire tudi generacijam, ki pridejo za nami.
- To pomeni, da s svojim načinom življenja ne ogrozimo dostopa do čiste vode, plodne zemlje, čistega zraka in surovin prihodnjim generacijam.
- Takemu ravnanju pravimo **trajnostno ravnanje z viri ali surovinami**.

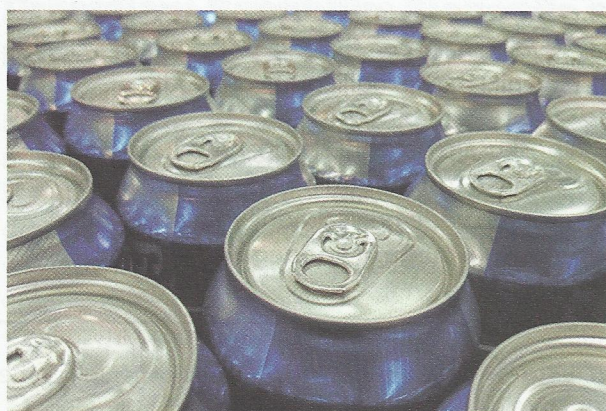
Največjo nevarnost planetu Zemlja predstavlja nezadržno kopičenje toplogrednih plinov v ozračju, kar povzroča hitre spremembe podnebja in povečuje kislost oceanov ter s tem vse bolj otežuje življenje na Zemlji.

Po čem prepoznamo trajnostno naravnano skupnost?

Trajnostno naravnana skupnost se sprašuje, koliko energije in kmetijskih zemljišč lahko izrabi, da bi jih ohranila tudi za prihodnje generacije. Zaveda se, da ima vsak prebivalec Zemlje pravico do uporabe enakovrednega deleža naravnih bogastev, kar narekuje precejšnje zmanjšanje porabe v razvitih delih sveta. Išče tudi nove tehnologije, ki potrebujejo manj energije, in uvaja spremembe v načinu življenja, s katerimi lahko doseže za okolje ugodne rezultate. V trajnostno naravnani skupnosti je javnost demokratično udeležena v sprejemanju odločitev, zato ji je v interesu oblikovati zavedne in aktivne državljane.

Pločevinasta embalaža je narejena iz aluminija, ki se ne lomi, ne prepušča svetlobe in ima majhno težo. Uporablja se tudi v avtomobilski industriji, ladjedelstvu, letalstvu in gradbeništvu. Za okolje je nevaren, ker se z njegovo proizvodnjo v zrak sproščajo strupeni plini, na primer fluor.

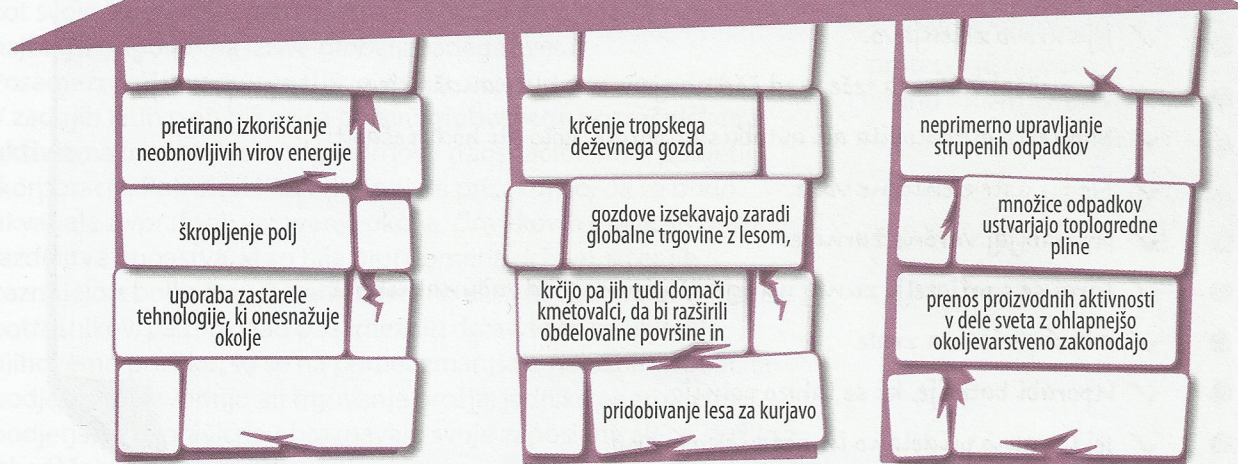

Človeštvo danes pridobi največ energije iz fosilnih goriv, neobnovljivih virov energije, kot so premog, surova nafta in zemeljski plin.

ALI VEŠ?

Od leta 2021 dalje bo v EU prepovedana uporaba plastičnih izdelkov za enkratno uporabo, kot so plastični pribor, krožniki in slamice.

Zanemarjanje trajnostnega razvoja uničuje okolje

Kaj lahko sami prispevamo k trajnostnem razvoju?

Tekočine so se nekoč prodajale in prevažale v steklenicah. Prednost steklenic pred plastično embalažo je v tem, da so trajne. Ni jih treba niti reciklirati, saj jih lahko uporabimo znova.

Pogosto slišimo mnenje, da trajnostni razvoj prinaša le dolgoročne spremembe in da posamezniki težko, če sploh kaj, prispevajo k pozitivnem razvoju. Vendar se s tem ne smemo strinjati. Kot posamezniki in del skupnosti lahko veliko naredimo, če se lotimo projektov, kot so trajnostna energetska obnova stavb, ekološko kmetijstvo, trajnostno urejanje vode, prometa, gospodarjenja z gozdovi. Veliko rezerv pa je tudi v našem vsakdanjem življenju, na primer varčevanje z vodo, energijo, pozornost pri embalaži, zmanjšanje odpadkov in njihovo ločeno zbiranje, odgovorno potrošništvo, ki upošteva tudi dobrobit proizvajalcev in okolja.

Vsak izmed nas s svojim načinom življenja v okolju pušča sledi, ki jim naravovarstveniki pravijo ogljični in vodni odtis.

Dejavnostim, ki poskušajo povrniti škodo, nastalo na našem planetu z izpusti toplogrednih plinov v ozračje in s prekomerno uporabo vode pri vsakodnevnih opravkih, pravimo **izravnava ogljičnega in vodnega odtisa**.

Ogljični odtis je merilo za vpliv našega načina življenja na okolje. Upoštevana je ocena ogljikovega dioksida, ki se po naših vsakodnevnih dejavnostih vsako leto spusti v ozračje. Ogljični odtis vključuje kurjenje premoga, plinski kuhalnik ali grelnik, oljni grelnik, rabo elektrike, avto, avtobus, vlak, letalo, razdaljo za prevoz hrane, obleke in igrač.

Vodni odtis je povprečno merilo porabe vode na dan v izbrani državi. Ljudje na različnih celinah in v različnih državah porabijo zelo različne količine vode na dan za vsakdanje življenje – povprečen Američan in Evropejec porabita več kot 300 litrov vode na dan, v podsaharski Afriki pa so ljudje prisiljeni shajati s 14 litri vode.

Nekaj ukrepov za zmanjšanje vodnega in ogljičnega odtisa:

- ✓ Oblačila, če niso umazana, nosi še en dan in jih nato daj v pranje.
- ✓ Jej surovo zelenjavo.
- ✓ Ne puščaj vode, da teče med ščetkanjem zob ali nanašanjem mila pri prhanju.
- ✓ Namesto avtomobila ali avtobusa uporabi kolo ali hodi pešačiti.
- ✓ Ne pij ustekleničene vode.
- ✓ Uporabljaljaj varčne žarnice.
- ✓ Igraj se s prijatelji zunaj na igrišču in ne pred računalnikom.
- ✓ Obesi perilo na zrak.
- ✓ Uporabi baterije, ki se lahko polnijo.
- ✓ Jej lokalno pridelano in sezonsko hrano.

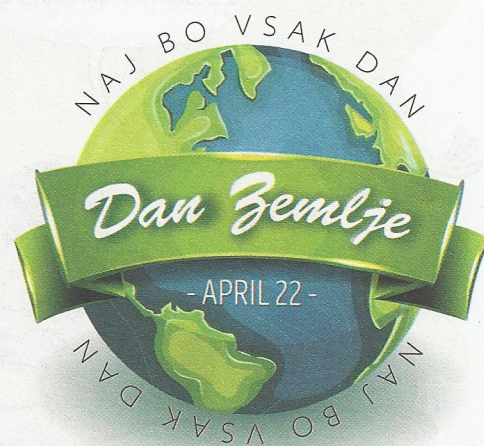

Kako slovenski državljani sodeluje pri aktivnem reševanju vprašanj človeštva?

Državljeni Republike Slovenije so člani mednarodne skupnosti

Na strani 62 smo zapisali, da je Slovenija članica mnogih mednarodnih organizacij (omenili smo na primer OZN, OECD in Nato). Omenili smo tudi, da v sodobnem svetu mednarodne organizacije prevzemajo čedalje pomembnejšo vlogo pri odločanju o svetovnih zadevah, ki pa zadevajo tudi državljane držav članic teh organizacij.

- Svetovni problemi, kot so revščina, velike socialne razlike, gospodarsko izkoriščanje, potrošništvo, vojne in migracije, vplivajo tudi na našo državo in njene državljane.
- Na drugi strani pa se državljani Republike Slovenije lahko vključijo v aktivnosti in gibanja za rešitev teh problemov oziroma vprašanj človeštva. Te aktivnosti so pogosto mednarodno zasnovane in z malo raziskovanja na spletu se jim lahko pridružimo. Prav tako se lahko pridružimo ekološkim skupinam, ki organizirajo akcije ozaveščanja prebivalstva in čiščenja konkretnih območij. V Sloveniji so na primer odmevne čistilne akcije, ki se praviloma pripravljajo v mesecu aprilu, ko imamo tudi »dan Zemlje«.

In kaj lahko storim kot posameznik?

Ker imamo v Sloveniji demokratični politični sistem, državljani lahko izkoristi svojo aktivno ali pasivno volilno pravico in na **volitvah** kot svoje izbire tiste predstavnike, ki imajo po njegovem mnenju najboljši odgovor na izzive globaliziranega sveta.

Posameznik lahko presenetljivo veliko stori tudi kot potrošnik. V zadnjih letih smo bili priča pojavu **globalnega potrošniškega aktivizma** in zahtev po odgovornosti transnacionalnih podjetij (korporacij). Potrošniki od teh podjetij pričakujejo, da se bodo ukvarjala z vprašanji varovanja okolja, človekovih pravic in pravične razdelitve bogastva, ki so bila prej domena države, sicer jih kaznujejo z bojkotom. Zaradi uspešnih akcij nevladnih organizacij, potrošnikov, pa tudi vlad posameznih držav, ki so se uklonile njihovem pritisku, so se na primer zmanjšale naložbe v tobačna podjetja, proizvodnjo ali trgovanje orožja, jedrsko energijo ter podjetja, ki nepravilno obravnavajo svoje zaposlene ali pa služijo z izkoriščanjem delavcev.

ALI VEŠ?

Potrošniški bojkot kot oblika protesta je na voljo le tistim z večjo kupno močjo. Druga pomanjkljivost bojkotov je, da so učinkoviti predvsem pri korporacijah z zvenečimi imeni.

Potrošniki se vse bolj zavedajo pomena uporabe lokalno pridelane hrane, saj s tem skrbijo za ohranjanje kmetijskih površin v domačem okolju, zmanjšujejo porabo goriv zaradi nizkih prevoznih stroškov in omogočijo zaslužek domačim pridelovalcem hrane.

Tradicionalni slovenski zajtrk v slovenskih šolah in vrtcih poteka ob dnevu slovenske hrane, to je tretji petek v mesecu novembru.

Ena izmed oblik trgovanja, ki izhaja iz drugačnih načel kot prosta trgovina, je **pravična trgovina**. Prodajalcem zagotavlja višje odkupne cene in jih ščiti pred nihanjem cen na svetovnih trgih. S tem preprečuje nastanek izkoriščevalskih odnosov med lastniki podjetij in plantaž ter njihovimi zaposlenimi. Oznaka pravične trgovine zagotavlja, da so kmetje in delavci dobili boljše plačilo ter da delajo v dostojnih in urejenih delovnih razmerah. V pravični trgovini moški in ženske dobijo enako plačilo za opravljeno delo, otroško delo pa je prepovedano.

Številni posamezniki pri nas so pripravljeni pomagati drugim ljudem, ki so se znašli v stiski, in se priključijo različnim **humanitarnim organizacijam** ali njihovim akcijam. Različne raziskave potrjujejo, da smo Slovenci med najbolj solidarnimi v Evropski uniji in radi prostovoljno pomagamo ljudem doma in v tujini.

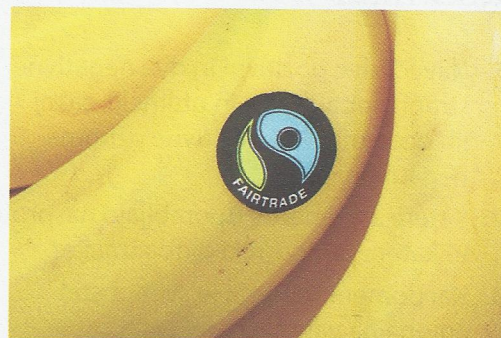

Pošljite SMS s ključno besedo **POMEŽIK5** na 1919 in prispevali boste 5 EUR za letovanja otrok prek humanitarnega programa Pomežik soncu®.

Zveza prijateljev mladine Slovenije že vrsto let omogoča preživljanje poletnih počitnic otrokom iz socialno šibkejših družin.

Tematski plakat ob dnevu slovenske hrane, ki poudarja pomen zajtrka kot dnevnega obroka, ki ga ne bi smeli izpustiti, ter v povezavi s tem uporabo lokalno pridelane hrane.

Organizacija Fairtrade spodbuja načela pravične trgovine in ponuja pomoč proizvajalcem in trgovcem, ki se odločijo za pravično trgovino.

V času množičnih prihodov beguncev in migrantov v Slovenijo leta 2015 je s Slovensko filantropijo sodelovalo okoli 1500 prostovoljcev.

Ponovi

1. Kaj je globalizacija?
2. Navedi tri različne primere globalizacije. Primeri naj bodo iz tvojega življenja.
3. Kakšne koristi globalizacija prinaša »navadnim državljanom«?
4. Kako globalizacijo izkoriščajo transnacionalne korporacije?
5. Kaj je značilno za trajnostni razvoj?
6. Opiši trajnostno naravnano skupnost.
7. Zakaj ciljev trajnostnega razvoja ni mogoče doseči na ravni posamezne države?
8. S primeri pojasni, kako lahko kot posameznik sodeluješ pri aktivnem reševanju vprašanj človeštva.

Razmisli

1. Navedi dve pozitivni in dve negativni strani globalizacije in utemelji, zakaj jih ocenjuješ kot pozitivne oziroma negativne.
2. Katere argumente uporabljajo nasprotniki in katere podporniki globalizacije?
3. Kaj pomeni izraz, da je svet postal »globalna vas«?
4. Ali je bolje, da družba temelji na individualnosti (vsak skrbi zase in svoje potrebe) ali na solidarnosti (pomoč prejemajo posamezniki, ki potrebujejo pomoč in skrb)? Odgovor utemelji.
5. Kaj grozi človeštvu in Zemlji, če bomo ohranili svoj način življenja nespremenjen? Pomisli, kakšna usoda lahko doleti človeštvo in Zemljo, če bomo še naprej neomejeno onesnaževali okolje.
6. Pojasni povezavo med okoljem, družbo in gospodarstvom v trajnostno naravnani skupnosti.
7. Kako / s kakšnimi ukrepi se lahko posameznik bojuje za pravičnejšo družbo, ki bo odgovorila na izzive sodobnega sveta?

Bodi aktiven

1. En mesec spremljaj medije. Zapiši si teme, ki so bile povezane z globalizacijo. Oblikuj svoje stališče do globalizacije in ga podkrep s primeri. Uporabljene primere tudi citiraj.
2. S sošolci izberite konkreten problem, ki ga je v vaše okolje prinesla globalizacija. S konstruktivno debato poskušajte najti rešitev zanj.
3. Preglej spletno stran ene izmed protiglobalističnih organizacij in ugotovi, kaj so njeni glavni cilji in kako jih dosega.
4. Navedi ukrepe, ki ustrezajo ciljem trajnostnega razvoja in jih doma že izvajate. Naredi načrt za nadaljnje ukrepe za svojo družino.
5. S sošolci izdelajte načrt za uvedbo novih ukrepov, ki ustrezajo ciljem trajnostnega razvoja, na ravni šole.
6. Na spletu poišči organizacijo ali akcijo, ki se zavzema za cilje trajnostnega razvoja. Sošolcem predstavi eno izmed teh organizacij ali akcij, ki je po tvojem mnenju najkoristnejša. Razmisli, kako bi prepričal sošolce, da se tej organizaciji ali akciji pridružite.

Povzetek

Globalizacija je proces povezovanja sveta na vseh področjih človekovega delovanja. Proces globalizacije je pospešen s tehnološkim razvojem. Zaradi globalizacije smo ljudje postali bolj razgledani in svetovljanski in čedalje bolj razmišljamo o svetovnih razsežnostih. Kljub globalizaciji in povezovanju sveta, ki ga globalizacija omogoča, pa še vedno obstajajo razlike med razvitimi in nerazvitimi deli sveta. Ob izčrpanju virov, kar je značilno za današnji razvoj, postaja vse pomembnejše vprašanje trajnostnega razvoja oziroma kako poznejšim generacijam zagotoviti življenje v enakih razmerah, kot jih

imamo mi. Vprašanja, s katerimi se srečuje sodobno človeštvo, so varovanje okolja, skrb za ostarele in bolne, socialne razlike in njihova premostitev ter zagotavljanje socialnega varstva. Če bomo hoteli naš planet zapustiti zanamcem, bomo morali same sebe omejiti in iti po poti trajnostnega razvoja, ki temelji na varovanju okolja, spoštljivih in demokratičnih medsebojnih odnosih ter do okolja in ljudi odgovornem gospodarstvu.

